

Spis treści

Wstęp (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	9
 1. ROLA I ZNACZENIE EDUKACJI FINANSOWEJ (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Agnieszka K. Nowak)	13
1.1. Edukacja finansowa i pojęcia powiązane (M. Iwanicz-Drozdowska, A.K. Nowak)	13
1.2. Wykluczenie finansowe (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	23
1.3. Nadmierne zadłużenie (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	31
 2. ANALIZA PRZYKŁADOWYCH INICJATYW Z ZAKRESU EDUKACJI FINANSOWEJ W WYBRANYCH KRAJACH WYSOKO ROZWINIĘTYCH (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	35
2.1. Zakres badań (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	35
2.2. Kanada (Agnieszka K. Nowak)	39
2.2.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	44
2.2.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	46
2.2.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	52
2.2.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	56
2.3. Wielka Brytania (Agnieszka K. Nowak)	58
2.3.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	65
2.3.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	68
2.3.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	71
2.3.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	73
2.4. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej (USA) (Agnieszka K. Nowak)	74
2.4.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	79
2.4.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	81
2.4.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	85
2.4.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	87
2.5. Australia (Anna Matuszyk)	87
2.5.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	90
2.5.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	91

2.5.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	98
2.5.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	99
2.6. Republika Federalna Niemiec (Niemcy) (<i>Radosław Kitala</i>)	101
2.6.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	102
2.6.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	104
2.6.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	108
2.6.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	110
2.7. Republika Austrii (Austria) (<i>Radosław Kitala</i>)	112
2.7.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	114
2.7.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	115
2.7.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	118
2.7.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	121
2.8. Irlandia (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska</i>)	122
2.8.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	124
2.8.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	126
2.8.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	129
2.8.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	131
2.9. Szwajcaria (<i>Radosław Kitala</i>)	132
2.9.1. Inicjatywy promujące korzystanie z konta bankowego	133
2.9.2. Inicjatywy uczące, jak zarządzać finansami osobistymi	134
2.9.3. Inicjatywy umożliwiające rozwiązywanie problemów osób nadmiernie zadłużonych	138
2.9.4. Inicjatywy promujące płatności bezgotówkowe	140

3. ŚWIADOMOŚĆ FINANSOWA POLAKÓW – WYNIKI BADAŃ

ANKIETOWYCH (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak</i>)	143
3.1. Ogólne założenia (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska</i>)	143
3.2. Badania wśród dorosłych (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak</i>)	144
3.2.1. Wprowadzenie (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska</i>)	144
3.2.2. Świadomość finansowa w środowisku medycznym (<i>Małgorzata Iwanicz-Drozdowska</i>)	145
3.2.2.1. Charakterystyka badanej grupy	145
3.2.2.2. Analiza wyników badania	148
3.2.2.3. Wnioski	162
3.2.3. Świadomość finansowa wśród informatyków (<i>Radosław Kitala</i>)	163
3.2.3.1. Charakterystyka badanej grupy	163
3.2.3.2. Analiza wyników badania	165
3.2.3.3. Wnioski	180

3.2.4. Świadomość finansowa wśród studentów (Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	181
3.2.4.1. Charakterystyka badanej grupy	181
3.2.4.2. Analiza wyników badania	186
3.2.4.3. Wnioski	212
3.2.5. Podsumowanie (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	214
3.3. Badania wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych (Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	217
3.3.1. Wprowadzenie (Agnieszka K. Nowak)	217
3.3.2. Charakterystyka badanej grupy (Radosław Kitala, Agnieszka K. Nowak)	219
3.3.3. Analiza wyników badania (Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	225
3.3.4. Wnioski (Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	252
4. DZIAŁANIA W ZAKRESIE EDUKACJI FINANSOWEJ W POLSCE (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	257
4.1. Wprowadzenie (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	257
4.2. Analiza inicjatyw edukacyjnych podejmowanych przez instytucje publiczne i podmioty niekomercyjne (Małgorzata Iwanicz-Drozdowska)	258
4.3. Analiza inicjatyw edukacyjnych podejmowanych przez podmioty komercyjne (Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	265
4.3.1. Zakres analizy (Agnieszka K. Nowak)	265
4.3.2. Wyniki analizy i wnioski (Radosław Kitala, Anna Matuszyk, Agnieszka K. Nowak)	266
PODSUMOWANIE	277
Załącznik 1. Ankieta skierowana do osób dorosłych	283
Załącznik 2. Ankieta skierowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych	289
Bibliografia	293
Spis tabel	303
Spis rysunków	307

Edukacja i świadomość finansowa to dwa czynniki umożliwiające właściwe zarządzanie finansami gospodarstwa domowego. Od kilku lat można zaobserwować zwiększone zainteresowanie instytucji publicznych w różnych krajach poprawą stanu wiedzy i świadomości finansowej społeczeństwa. O tym, jak jest to ważne, nie tylko dla bezpieczeństwa finansowego gospodarstw domowych, ale także z perspektywy całej gospodarki, można się przekonać, analizując przyczyny trwającego jeszcze kryzysu finansowego.

Niniejsza publikacja jest podsumowaniem badań prowadzonych przez Zakład Rynku Usług Finansowych Katedry Ubezpieczeń Gospodarczych Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie w latach 2008–2010. Ukazuje znaczenie edukacji i świadomości finansowej, a także skutki niedostatków w tym zakresie. Dokonano w niej przeglądu i porównań działań podejmowanych w wybranych krajach wysoko rozwiniętych i w Polsce oraz diagnozy stanu wiedzy i świadomości finansowej Polaków. Doświadczenia międzynarodowe mogą pomóc w sformułowaniu odpowiedniej dla Polski strategii w zakresie budowania świadomości finansowej.

Publikacja skierowana jest do szerokiego grona czytelników, a w szczególności przedstawicieli tych instytucji, które są zaangażowane – bądź zamierzają się angażować – w działania na rzecz poprawy stanu edukacji i świadomości finansowej polskiego społeczeństwa.